

Årsmelding 2008
Arbeids- og miljømedisin
Universitetet i Bergen/ UNIFOB AS

Innhold

1. Innledning	s 3
2. Administrative forhold	s 4
3. Undervisning	s 6
A. Undervisning av medisinske studenter	s 6
B. Veiledning av særoppgave i medisin	s 6
C. Mastergrad-studium CIH	s 6
D. Etterutdanningskurs	s 6
E. Landskonferanse for BHT-personell	s 6
F. Doktorgradsveiledning	s 6
G. Foredrag	s 7
H. Annen undervisning	s 9
4. Forskning	s 10
A. Publikasjonsliste	s 10
B. Prosjekter	s 14
5. Konsulentvirksomhet	s 17
6. Internettsider	s 18
7. Kurs og reiser	s 18
8. Verv og deltagelse i utvalg, råd og komiteer	s 20
9. Internasjonalt samarbeid	s 21
10. Medicoppslag	s 22

1. INNLEDNING

Dette året har vi endret navn til "Arbeids- og miljømedisin". Dette er et ledd i universitetets og følgelig instituttets strategi: Det er viktig for forskningen å etablere "forskningsgrupper". Vi er dermed blitt en forskningsgruppe! I virkeligheten har vi fungert som dette alltid, men det er greit med presiseringer og nye ting. Vi har benyttet anledningen til å føye "miljø" inn i navnet vårt. Grunnen til dette er at vi synes det er en naturlig utvikling for fagområdet. Arbeids- og miljømedisin er to sider av samme sak, i mange tilfelle. Dette har vi tenkt lenge, og synes dette var en god anledning til å få navnet på plass.

Pussig nok, etter å ha besluttet å fokusere mer på det ytre miljøet i vårt arbeid, ble vi involvert i en stor miljøsak her på Vestlandet: Sløvågulykken i Gulen kommune. I denne forbindelse etablerte vi kontakt med Yrkesmedisinsk avdeling på Haukeland Universitetssykehus, og vi har satt i gang et stort prosjekt sammen, en helseundersøkelse av de som bor der oppe. Dette er spennende og vi synes dette har skapt en god bro mellom våre fagmiljøer her på universitetet og på sykehuset.

Tre disputaser ble holdt dette året, en med tema luftveisplager og støv i Afrikansk industri (Kayumba), en med tema inneklime (Bakke) og en med tema vold i familien (Alsaker). Vi er stolte over denne produksjonen, både av kandidater og publikasjoner! Vi har også fått flere postdoktorstipendiatler tilknyttet, det er vi også veldig stolte av!

Vi er en del av Institutt for samfunnsmedisinske fag ved Det medisinsk-odontologiske fakultet ved Universitetet i Bergen. Vi har også av en "oppdragsavdeling" som er eksternt finansiert og administrert i UNIFOB AS. I tillegg har seksjonen flere stipendiater som er finansiert fra andre kilder, og som er administrativt plassert både ved Instituttet og ved Senter for internasjonal helse. Denne årsrapporten beskriver arbeidet for alle typer arbeid vi holder på med. Vi håper du kan få litt innblikk i aktivitetene våre ved å lese videre!

Bergen, mai 2009

Bente E. Moen
Gruppeleder
Professor i arbeidsmedisin

2. ADMINISTRATIVE FORHOLD

PERSONALE

Følgende stillinger har vært besatt i 2008:

Professor Bente E. Moen (Hovedstilling i UiB, 20% bistilling i UNIFOB)
Førsteamanuensis Magne Bråtveit (Hovedstilling i UiB, 20% bistilling i UNIFOB)
Fagkonsulent/fysioterapeut Inger Haukenes (UNIFOB)
Fagkonsulent/sykepleier Kristin Bondevik (90% stilling til og med august 2008. 50% stilling fra og med september 2008, UNIFOB)
Spesiallege Nils Magerøy (UNIFOB 100% til 30/10, 20% deretter)
Statistiker Valborg Baste (UNIFOB)
Prosjektkonsulent/sekretær Berit Larsen (UNIFOB)
Kontorfullmektig Lena Bartz (50%, UNIFOB, langtidssykemeldt)
Postdoktorstipendiat Jorunn Kirkeleit (Helse & Rehabilitering)
Postdoktorstipendiat Kjersti Alsaker (60% fra 1.mars, Helse & Rehabilitering)
Postdoktorstipendiat Hilde Gundersen (NFR)
Stipendiat Akwilina Kayumba (Quota/NUFU)
Stipendiat Zeyede Zeleke (Quota)
Mastergradstudent Gloria Sakwari (NUFU)

Assosierte:

Doktorgradstipendiat Jan Vilhelm Bakke, Arbeidstilsynet Innlandet
Doktorgradsstudent Dordi Høivik, StatoilHydro AS
Doktorgradsstudent Kristian Gould, ScandPower AS
Lege Vilhelm F. Koefoed fra Saniteten, Sjøforsvaret
Turnuskandidat Ole Jacob Mølleløkken

INTERNE MØTER

Gruppen har et daglig uformelt morgenmøte fra kl. 0830-0900. Hver tirsdag morgen har vi hatt et felles fagmøte. Hver første tirsdag i måneden har vi i tillegg hatt gruppemøte (personalmøte).

Vi har også hatt doktorgradsseminarer (reading seminars) på fredager i 2008.

Vi hadde et miljøseminar, et dagsmøte, 17.september i Kalfarveien 31.

SAMLINGER - VERNEOMBUD

Vi har også i år tatt oss tid til å drøfte strategier for seksjonens virksomhet; to halve dager i Kalfarveien, en kun viet mulige prosjektsøknader.

Av andre arrangementer, kan vi nevne:

- Forskningsgruppefest – launching- hos Bente med ballonger i februar
- Instituttets dag i mai.
- Internasjonal mastergradsfest i Bentes hage i juni
- Disputasfest for Jan Vilhelm med fremføring av ”Sopp” i mai
- Disputasfest for Kjersti med fremføring av ”All you need is love” i mai
- Feiring av 50-årsdagen til Magne
- Administrativt-ansatt deltok på to dagers seminar med UNIFOB HELSE på Solstrand i September.
- De UNIFOB-ansatte deltok på et to dagers seminar med UNIFOB HELSE på Solstrand i september.
- Septemberfest etter jobb i Kalfaret i september, ved besøk av Mild
- Fest hos Nils i november!
- Disputasfest for Akwilina med fremføring av ”Creation of the sisal group”, desember
- Instituttets julelunsj
- Noen deltok på julefesten til Senter for internasjonal helse.
- Gruppens julemiddag – denne gang i marine omgivelser, i ”Kommandantboligen”. Stor stemning, men tok slutt veldig plutselig!

Seksjonens verneombud har vært: Kristin, Nils (vara 1.halvår) og Berit (vara fom. 2. halvår)

Vi har hatt utallige publikasjonsfeiringer med kake (før 1500) og/eller champagne (etter 1500) på jobben!!

Året Pepperkakehus ble i år gitt til Medisinsk fødselsregister.

3. UNDERVISNING

A. UNDERVISNING AV MEDISINSKE STUDENTER

Dette året har vi gjennomført "arbeidsmedisinsk" uke to ganger. Undervisningsopplegget får stadig god evaluering. Vi er glade for pasienter og arbeidstakere som kommer og forteller om sine problemer, og med hjelp fra ekstern bedriftslege og yrkesmedisiner som stiller opp.

B. VEILEDNING AV SÆROPPGAVE I MEDISIN

Stud.med. Bjørg Torkildsen Møllerløggen veiledes av Bente E. Moen.

C. MASTERGRADSSTUDIUM - CIH

Seksjonens internasjonale mastergradsstudium er et samarbeid med Senter for internasjonal helse i "Occupational Hygiene".

To studenter tok sin masteroppgave i juni:

-Doreen Bwalya, Zambia: Chronic respiratory symptoms among workers at Ndola limestone factory in Zambia.

-Prudence Haimbe, Zambia: Assessment of occupational injuries and fatalities associated with copper mining in Zambia.

Vi har fra høsten hatt en student i en spesialordning, da hun er NUFU-student i vårt prosjekt om støv og luftveisplager i Tanzania. Dette er Gloria Sakwari.

Vi har holdt følgende kurs for henne:

Monitoring chemical factors in the working environment (INTH331)

Preventive measures for chemical factors (INTH332)

Biological factors in the working environment (INTH333)

Safety and risk assessment (INTH337)

Forelesere var Akwilina Kayumba, Zeleke Zeyede, Magne Bråtveit og Bente E. Moen.

D. ETTERUTDANNINGSKURS

Seksjonen er ansvarlig for kurset "Introduksjon til arbeidsmedisin", et kurs på internett som ligger på nettsidene til Den norske lægeforening (Lupin-kurs).

E. LANDSKONFERANSE FOR BEDRIFTSHELSEPERSONELL

Det er en tradisjon for oss å holde Landskonferanse for bedriftshelsepersonell.

i samarbeid med Statens arbeidsmiljøinstitutt. Neste gang skal denne holdes i Osloområdet.

Komiteén har startet forberedelsene, og vår representant her er Kristin Bondevik.

F. DOKTORGRADSVEILEDNING

Doktorgradskandidater som disputerte:

- Kjersti Alsaker (Moen/Kristoffersen). Tittel: Quality of life among women who have experienced intimate partner violence. A one year follow-up study among women at Norwegian women's shelters.

- Jan Vilhelm Bakke (Moen). Tittel: Indoor Environment in University Buildings. Assessment of subjective and objective parameters and outcomes.

- Akwilina Kayumba (Moen, Bråtveit). Tittel: Work Environment and Respiratory Health among Sisal Processors in Tanzania.

Vi var heldige og fikk en postdoktorstipendiat, Hilde Gundersen, høsten 2008. Hun disputerte i november med avhandlingen The Effects of Alcohol and Expectancy on Brain Function. Denne utgikk fra Institutt for psykologi.

Kandidater som arbeider med doktoravhandlingen sin:

- Dordi Høivik (Moen)
- Nils Magerøy (Moen, Riise)
- Kristian Gould (Moen, Bridger)
- Zeyede Zeleke (Bråtveit, Moen)

G. FOREDRAG

Her er en oversikt over hvem som har holdt foredrag om hva i år:

Alsaker:

- Helsetjenestehjelp til kvinner som lever i mishandlingsforhold - hva kan gjøres og hvordan kan vi vite om det hjelper? Prøveforelesning oppgitt emne i forbindelse med disputas 29 mai.
- Livskvalitet og voldserfaringer i nære relasjoner; fra privatsak til folkehelse? Folkehelsedagen i Bergen 24 april.
- Vold i nære relasjoner hva er viktig å ha med i utdanningen? Landskonferansen for Tverrfaglige utdanninger i Psykisk Helsearbeid 16 til 18 sept 2008 i Bergen.
- Viktimologi med hovedfokus på kvinner utsatt for privat vold, Vardø 21 august.
- Livskvalitet og volds erfaringer blant kvinner kort tid etter ankomst ved et krisesenter og ett år etterpå. Regionskonferansen for Krisesenteret for kvinner i Bergen 27-28 september.
- Vold i nære relasjoner. Videreutdanning i psykisk helsearbeid ved Høgskolen i Bergen 14 februar og 6 oktober.
- Vold i nære relasjoner. Jordmorutdanningen ved Høgskolen i Bergen 11 april.

Baste V:

- Elektromagnetiske felt og reproduksjonshelse. En oppfølging av "Kvikk-saken. Norsk Yrkeshygienisk forenings årskonferanse, Bergen, november.
- Elektromagnetiske felt og reproduksjonshelse hos menn, Sjøfartsmedisinsk grunnkurs, mai.

Bondevik K:

- Arbeidsmiljøloven – hva er sentral kunnskap for oss? Bilbransjens bedriftshelsetjeneste. Grunnkurs i verne- og miljøarbeid, mai-juni.
- Fra sjekkliste til handling – skjer det noe? Bilbransjens bedriftshelsetjeneste. Grunnkurs i verne- og miljøarbeid, mai-juni.
- Arbeidsinnvandring – et aktuelt tema i bilbransjen Bilbransjens bedriftshelsetjeneste. Grunnkurs i verne- og miljøarbeid, mai-juni.
- Mellommenneskelig samspill Bilbransjens bedriftshelsetjeneste. Grunnkurs i verne- og miljøarbeid, mai-juni.
- Konflikthåndtering og mobbing Bilbransjens bedriftshelsetjeneste. Grunnkurs i verne- og miljøarbeid, mai-juni.
- Smil til det skjulte kamera Bilbransjens bedriftshelsetjeneste. Grunnkurs i verne- og miljøarbeid, mai-juni.

Bråtveit M:

- Kadmium i nærmiljøet i Odda. Yrkesmedisinsk avdeling, Haukeland universitetssykehus.
- Miljøforurensing. Yrkesmedisinsk avdeling, Haukeland universitetssykehus.
- Hva vet vi om kjemisk helsefare? Grunnkurs i verne- og miljøarbeid 2008. Bilbransjens BHT, Bergen.
- Støy, støyskader og vern mot støy. Grunnkurs i verne- og miljøarbeid 2008. Bilbransjens BHT, Bergen.
- Arbeidsmiljø og ytre miljø – to sider av samme sak eller?. NYF Årskonferanse 2008, Bergen
- Kartlegging av kjemisk helsefare: Måleresultater; Sammenligning mot norm, anvendt statistikk og bruk i epidemiologiske studier. NYF Årskonferanse, 2008, Bergen.
- Health effects related to environmental exposure in an industrial community. Norges Forskningsråd, Program for Miljø, gener og helse, Forskerseminar, Oslo.

Haukenes I:

- Preliminary PhD project description: Determinants of sickness absence and disability pension. Forskningsgruppe for arbeids- og miljømedisin. UiB/UNIFOB, 30 september.
- Vernerunde og risikovurdering, 40 timers grunnkurs i helse, miljø og sikkerhet for Bilbransjen. Bergen, 26-27 mai, 2-3 juni.
- Kundemottak – det emosjonelle arbeid
- Ergonomi – jobb og kropp, 40 timers grunnkurs i helse, miljø og sikkerhet for Bilbransjen. Bergen, 26-27 mai, 2-3 juni.
- Forståelse av sykefravær – erfaringer fra dem det angår mest. 40 timers grunnkurs i helse, miljø og sikkerhet for Bilbransjen i Bergen, 26-27 mai, 2-3 juni.
- HMS og arbeidsmiljøutvalg (AMU) for nye medlemmer i UNIFOB's AMU. Bergen, 22 sept.

Kirkeleit J:

- Increased risk of hematopoietic malignancies in a historical cohort of upstream petroleum workers in Norway. Gjesteforeleser ved Clinical Research Training Program, Division of Epidemiology and Biostatistics Seminar Series, University of Cincinnati, Cincinnati, Ohio, USA. 20.11.
- Biological monitoring of benzene exposure among offshore workers exposed to crude oil. Gjesteforeleser ved Division of Environmental and Occupational Hygiene, Department of Environmental Health, University of Cincinnati, Cincinnati, Ohio, USA. 21.11.

Koefoed::

- Ser brovakten godt nok? Sjøsikkerhetskonferansen, Haugesund; 2008-09-25.
- Reisemedisin for sjøfolk. Grunnkurs i Sjøfartsmedisin; 2008-05-06.
- Synsundersøkelse av sjøfolk. Grunnkurs i maritim medisin; 2008-05-07.

Magerøy N:

- Mobbing og psykososiale faktorer i arbeid - en undersøkelse blant militære i Sjøforsvaret, Bergen Bullying Research Group, Avdeling for samfunnspsykologi Universitetet i Bergen, 18/1.
- Søvn, skiftarbeid og helse hos sykepleiere - en longitudinell studie. Årsmøte for referansegruppen Nasjonalt Kompetansesenter for Søvnssykdommer, 31. januar – 01. februar 2008 Solstrand Hotell & Bad, Os, 1/2.
- Søvn, skiftarbeid og helse - IV arbeidshypoteser. HMS i Petroleumsvirksomheten – Søkerkonferanse, Forskningsrådet, Oslo, 13/2.

-Psykososiale faktorer i arbeid og forekomst av mobbing var assosiert både på individ- og avdelingsnivå i Det norske sjøforsvaret. Instituttets dag, Institutt for samfunnsmedisinske fag, Terminus Hall, Bergen, 14/5.

-Mobbing, livstruende opplevelser og helse HMS Sjø Grunnkurs i maritim medisin, Grunnkurs i maritim medisin nr 18, Haakonssvern, KNM Tordenskjold, Skole for Skipsteknikk og Sikkerhet i samarbeid med Saniteten i Sjøforsvaret og Norsk senter for maritim medisin, 5/5.

-Bullying and psychosocial factors at work among military personnel in the Royal Norwegian Navy, parallellsesjon 8, 6th International Conference on Workplace Bullying, Montreal, Canada, 4/6.

-Søvn, skiftarbeid og helse hos sykepleiere – et longitudinelt studium, 1,5 – 2,5 timer presentasjon og diskusjon, tillitsvalgte sykepleiere: Helse Fonna, Haugesund sjukehus, 1/10, Helse Førde, 10/10, Haraldsplass Diakonale sykehus, 13/10, Helse Bergen – Haukeland universitetssykehus, 23/10 og Helse Stavanger, Rennesøy, Rogaland, 30/10.

Moen BE:

-Elektromagnetiske felt og helse. Foreningen for eloverfølsomme, Colosseum kino, Oslo april.

-Forebygging av astma og allergi. Lærere for frisørelever, Årstad og Sotra videregående skoler

-Yrkessykdommer, Arnsana bht, Bergen.

-Miljømedisin, Yrkesmedisinsk avdeling, mai.

-Krom i miljøet og misdannelser blant barn, Yrkesmedisinsk avdeling, juni.

-Kjemisk helsefare på tankskip. Kurs for leger, Haakonssvern/Admiral Hotel.

-HMS på skip. Kurs for leger, Haakonssvern.

-Miljømedisin. Kurs for leger, Admiral Hotel.

-Tannlegeassistenters helse, Samling for Yrkesmedisinske avdelinger, Solstrand, september.

-Løsemiddelfaren, Sjøfartsmedisinsk seminar, Bryggen, Bergen.

-Etikk i arbeidsmedisinsk forskning, Kalfarveien 31, august.

-Helseundersøkelse etter Sløvågulykken. Foredrag på folkemøte i Gulen august.

-Sammenhengen mellom eksponering og helse, hvorfor er den så viktig? Tre meldinger til yrkeshygienikerne, NYF møte i Bergen.

- HMS og arbeidsmiljøutvalg (AMU) for nye medlemmer i UNIFOB's AMU. Bergen, 22 sept.

H. ANNEN UNDERVISNING

- Moen har bistått Det psykologiske fakultetet med forelesninger i helsepsykologi.

- Bråtveit har bistått Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet med forelesninger i toksikologi.

4. FORSKNING

A. Publikasjonsliste

Doktorarbeider

- Alsaker, Kjersti. Quality of life among women who have experienced intimate partner violence.
- Bakke, Jan Vilhelm. Indoor Environment in University Buildings.
- Kayumba, Akwilina. Work environment and respiratory health among sisal processore in Tanzania.

Mastergradsarbeider

- Bwalya, Doreen. Chronic respiratory symptoms among workers at Ndola limestone factory in Zambia.
- Michelo, Prudence. Assessment of occupational injuries and fatalities associated with copper mining in Zambia.

Originalartikler, engelske

Alsaker, Kjersti; Moen, Bente Elisabeth; Kristoffersen, Kjell.
Health-related quality of life among abused women one year after leaving a violent partner.
Social Indicators Research 2008 ;Volum 86.(3) s. 497-509

Bakke, Jan Vilhelm; Norbäck, Dan; Wieslander, Gunilla; Hollund, Bjørg Eli; Florvaag, Erik; Haugen, Elisabeth N.; Moen, Bente Elisabeth.
Symptoms, complaints, ocular and nasal physiological signs in university staff in relation to indoor environment - temperature and gender interactions. Indoor Air 2008 ;Volum 18.(2) s. 131-143

Bakke, Jan Vilhelm; Wieslander, Gunilla; Norbäck, Dan; Moen, Bente Elisabeth.
Atopy, symptoms and indoor environmental perceptions, tear film stability, nasal patency and lavage biomarkers in university staff. International Archives of Occupational and Environmental Health 2008 ;Volum 81.(7) s. 861-872

Baste, Valborg; Moen, Bente Elisabeth; Riise, Trond; Hollund, Bjørg Eli; Øyen, Nina.
Infertility and Spontaneous Abortion Among Female Hairdressers: The Hordaland Health Study. Journal of Occupational and Environmental Medicine 2008 ;Volum 50.(12) s. 1371-1377

Baste, Valborg; Riise, Trond; Moen, Bente Elisabeth.
Radiofrequency electromagnetic fields; male infertility and sex ratio of offspring. European Journal of Epidemiology 2008 ;Volum 23.(5) s. 369-377

Buregyeya, Esther; Bazeyo, William; Moen, Bente Elisabeth; Michelo, Charles; Fylkesnes, Knut.
HIV risk behavior and work in Uganda: A cross-sectional study. East African Journal of Public Health 2008 ;Volum 5.(1) s. 43-48

Gould, Kristian; Røed, Bjarte Knappen; Saus, Evelyn-Rose; Koefoed, Vilhelm F.; Bridger, Robert S.; Moen, Bente Elisabeth.

Effects of navigation method on workload and performance in simulated high-speed ship navigation. *Applied Ergonomics* 2008 ;Volum 40.(1) s. 103-114

Kayumba, Akwilina; Van-Do, T; Florvaag, Erik; Bråtveit, Magne; Baste, Valborg; Mashalla, Yohana; Eduard, Wijnand; Moen, Bente Elisabeth.

High prevalence of immunoglobulin E (IgE) sensitization among sisal (*Agave sisalana*) processing workers in Tanzania.. *AAEM: Annals of Agricultural and Environmental Medicine* 2008 ;Volum 15. s. 263-270

Kayumba, Akwilina Victory; Bråtveit, Magne; Mashalla, Yohana James; Baste, Valborg; Moen, Bente Elisabeth.

Prevalence of respiratory symptoms among sisal processors in Tanzania. *Archives of Environmental and Occupational Health* 2008 ;Volum 63.(2) s. 76-86

Kirkeleit, Jorunn; Riise, Trond; Bråtveit, Magne; Moen, Bente Elisabeth.

Increased risk of acute myelogenous leukemia and multiple myeloma in a historical cohort of upstream petroleum workers exposed to crude oil. *Cancer Causes and Control* 2008 ;Volum 19.(1) s. 13-23

Magerøy, Nils; Riise, Trond; Johnsen, Bjørn Helge; Moen, Bente Elisabeth.

Coping with life-threatening events was associated with better self-perceived health in a naval cross-sectional study. *Journal of Psychosomatic Research* 2008 ;Volum 65.(6) s. 611-618

Moen, Bente Elisabeth; Hollund, Bjørg Eli; Riise, Trond.

Neurological symptoms among dental assistants: a cross-sectional study. *Journal of Occupational Medicine and Toxicology* 2008 ;Volum 3, 10.

Møllerløkken, Ole Jacob; Moen, Bente Elisabeth.

Is fertility reduced among men exposed to radiofrequency fields in the Norwegian Navy?. *Bioelectromagnetics* 2008 ;Volum 29.(5) s. 345-352

Ronda, Elena; Hollund, Bjørg Eli; Moen, Bente Elisabeth.

Airborne exposure to chemical substances in hairdresser salons. *Environmental Monitoring & Assessment* 2008, Vol 16.

Steinsvåg, Kjersti; Bråtveit, Magne; Moen, Bente Elisabeth; Austgulen, Liv Torill; Hollund, Bjørg Eli; Haaland, Inger Margrethe; Nærheim, Jakob; Svendsen, Kristin; Kromhout, Hans. Expert assessment of exposure to carcinogens in Norway's offshore petroleum industry. *Journal of Exposure Science and Environmental Epidemiology* 2008 ;Volum 18.(2) s. 175-182

Strand, Leif Aage; Koefoed, Vilhelm F; Oraug, Tore M. T.; Grimsrud, Tom K..

Establishment of the Royal Norwegian Navy Personnel Cohorts for Cancer Incidence and Mortality Studies. *Military medicine* 2008 ;Volum 173.(8) s. 785-791

Norske originalartikler

Johnsen KH, Welle-Nilsen L, Skau CF, Møllerløkken OJ, Erikstein BS. Når oppgaven er smittefare. Ramazzini 2008;15:4-5.

Moen, Bente Elisabeth. Nytt om lærernes arbeidsmiljø. Ramazzini: norsk tidsskrift for arbeids- og miljømedisin 2008 ;Volum 15.(2) s. 10-11.

Moen, Bente Elisabeth; Morken, Tone; Bull, Nils. Ti år med epostliste for HMS. Ramazzini: norsk tidsskrift for arbeids- og miljømedisin 2008 ;Volum 15.(4) s. 14.

Haukenes I. Forståelse av sykefravær – erfaringer fra dem det angår mest. Ramazzini, Norsk tidsskrift for arbeids- og miljømedisin 2008;15;6-7.

Kronikker, populærvitenskapelige innlegg

Koefoed, Vilhelm F. Sjøfolks syn- har vi riktig fokus på helsekrav og undersøkelsesmetode? Navigare 2008 (3) s. 38-41.

Moen, Bente Elisabeth. Ikke stol på Strålevernet. Bergens Tidende 2008.-

Moen, Bente Elisabeth. Kvinner: Hold riktig kurs innen Helse, miljø og sikkerhet!. Bygdekvinner 2008 (1) s. 24-26

Review artikler

Kirkeleit, Jorunn; Riise, Trond; Gjertsen, Bjørn Tore; Moen, Bente Elisabeth; Bråtveit, Magne; Bruserud, Øystein. Effects of benzene on human hematopoiesis. The Open Hematology Journal 2008;2:87-102.

Rapporter

Bråtveit, Magne; Moen, Bente Elisabeth; Magerøy, Nils.
Kadmium i nærmiljøet. Universitetet i Bergen : Rapport 4, Seksjon for arbeidsmedisin 2008.

Haukenes, Inger; Bondevik, Kristin; Baste, Valborg; Møllerløkken, Ole Jacob; Kirkeleit, Jorunn; Moen, Bente Elisabeth. Forståelse av sykefravær -erfaringer fra de det angår mest. : Rapport 2, Seksjon for arbeidsmedisin 2008.

Kjuus, Helge; Falkum, Erik; Leira, Håkon Lasse; Haanes, Jan Vilis; Moen, Bente Elisabeth; Ulvestad, Bente; Viikari-Juntura, Eira; Waage, Halfrid. Yrkessykdommer
Yrkessykdomutvalgets utredning av hvilke sykdommer som bør kunne godkjennes som yrkessykdom. Oslo: Arbeids og inkluderingsdepartementet. Norges offentlige utredninger 2008:11.

Moen, Bente Elisabeth; Bondevik, Kristin; Haukenes, Inger.
Målinger av helkroppsvibrasjon blant maskinkjørere. Bergen. Rapport 5, Seksjon for arbeidsmedisin 2008.

Moen, Bente Elisabeth; Bråtveit, Magne.
A pilot study of health effects from hydraulic oils in a subsea company. Bergen: Section for occupational Medicine, : Rapport 3, Seksjon for arbeidsmedisin 2008.

Møllerløkken, Ole Jacob; Magerøy, Nils; Bråtveit, Magne; Lind, Ola; Moen, Bente Elisabeth. Otoakustiske emisjonsmålinger i brassband. Universitetet i Bergen. Rapport 1, Seksjon for arbeidsmedisin 2008.

Abstracter, postere

Baste, Valborg; Moen, Bente Elisabeth.

Validation of self reported birth defects among personnel in the Royal Norwegian navy. 20th International Conference on Epidemiology in Occupational Health (Epicoh 2008).

Haukenes, Inger; Moen, Bente Elisabeth.

Better understanding of sick leave - experiences told by the workers. Epicoh 2008.

Magerøy, Nils; Moen, Bente Elisabeth; Lau, Bjørn.

Bullying and psychosocial factors at work among navy personnel. 6th International Conference on Workplace Bullying; 2008.

Moen, Bente Elisabeth; Bråtveit, Magne; Kayumba, Akwilina Victory; Mamuya, Simon H.D.; Mwaixelage, Julius; Mashalla, Yohana J.S. Chronic respiratory symptoms among dust exposed workers in Tanzania. Epicoh 2008.

B. Prosjekter vi har arbeidet med dette året

NUFU-prosjekter

Prosjekttittel: **Occupational related respiratory and dermal symptoms among sisal fiber processors in Tanzania.**

PhD student: Akwilina Kayumba.

Medarbeidere: Magne Bråtveit, Yohana Mashalla, Erik Florvaag, Weijnand Eduard, Bente E. Moen, Valborg Baste.

Prosjekttittel: **Occupational related respiratory symptoms among coffee processors in Tanzania.**

Masterstudent: Gloria Sakwari

Medarbeidere: Magne Bråtveit, Yohana Mashalla, Erik Florvaag, Weijnand Eduard, Bente E. Moen, Valborg Baste.

Prosjekttittel: **Respiratory health among cement workers in Ethiopia**

Masterstudent: Zeyede Zeleke

Medarbeidere: Magne Bråtveit, Yohana Mashalla, Weijnand Eduard, Bente E. Moen, Valborg Baste, Yohana Mashalla.

Prosjekttittel: **Chronic respiratory symptoms among workers at Ndola limestone factory in Zambia**

Masterstudent: Doreen Bwalya, Zambia. MSc in June 2008

Medarbeidere: Magne Bråtveit, Yohana Mashalla, Bente E. Moen.

Prosjekttittel: **Assessment of occupational injuries and fatalities associated with copper mining in Zambia.**

Masterstudent: -Prudence Haimbe, Zambia MSc in June 2008

Medarbeidere: Magne Bråtveit, Yohana Mashalla, Bente E. Moen.

Offshorerelaterte prosjekter

Prosjekttittel: **Helse-, miljø- og sikkerhets- kultur.**

Prosjektleder: Dordi Høivik.

Medarbeidere: Signy Midtbø Risnes, Bente E. Moen, Valborg Baste, .

Prosjekttittel: **De tusen ørene**

Prosjektleder: Bente E. Moen

Medarbeidere: Magne Bråtveit, Ola Lind.

Et samarbeid med Norsk Hydro Drift, senere StatoilHydro ved Asle Melvær og Eirik Lunde.

Prosjekttittel: **Skiftarbeid offshore – finansiert av BP.**

Prosjektleder: Bjørn Bjorvatn.

Medarbeidere: Siri Waage, Staale Pallesen, Hege Eriksen, Holger Ursin, Bente E. Moen.

Prosjekttittel: **Modellering av oljedamp og oljetåkekonsentrasjon i shakerrom.**
Prosjektleder: Magne Bråtveit.
Medarbeidere: Kjersti Steinsvåg, Bente E. Moen, Stein Atle Lie

Prosjekttittel: **Kreftrisiko i en historisk kohort av norske offshorearbeidere med særlig vekt på utvikling av leukemi**
Prosjektleder: Jorunn Kirkeleit.
Medarbeidere: Bente E. Moen, Magne Bråtveit, Trond Riise, Tone Bjørge og David Christiani

Prosjekttittel: **Novel biomarkers for the prediction of health consequences from occupational exposure to benzene in 12 versus 8 h work shifts (PETROBIOMARK)**
Prosjektleder: Bjørn Tore Gjertsen
Medarbeidere: Jorunn Kirkeleit, Bente E. Moen, Magne Bråtveit, Trond Riise, Bjørg Eli Hollund, Øystein Bruserud, Børge Kristoffersen, David Christiani og Glenn Talaska.

Prosjekter om arbeidsmiljø i Sjøforsvaret

Prosjekttittel: **Reproduksjonshelse i Sjøforsvaret**
Prosjektleder: Ole Jacob Møllerløkken.
Medarbeidere: Bente E. Moen, Nils Magerøy, Valborg Baste

Prosjekttittel: **Psykososiale arbeidsforhold og helserelatert livskvalitet blant ansatte i Sjøforsvaret**
Medarbeidere: Nils Magerøy, Bente E. Moen, Trond Riise, Bjørn Helge Johnsen

Prosjekttittel: **Elektromagnetiske felt og reproduksjonshelse. En oppfølging av Kvikksaken**
Prosjektleder: Valborg Baste
Medarbeidere: Bente E. Moen, Vilhelm Koefoed, Kjell Hansson Mild

Prosjekttittel: **Menneskelige faktorer i hurtigbåtnavigasjon i Sjøforsvaret.**
Prosjektleder: Kristian Gould
Medarbeidere: Bente E. Moen, Vilhelm Koefoed, Robert Bridger, Bjørn Helge Johnsen

Prosjekttittel: **Synsfunksjon, tretthet og sikkerhet / Contrast sensitivity and evaluation of visual function.**
Prosjektleder: Vilhelm Koefoed
Medarbeidere: Bente E. Moen, Kristian Gould, Bjørn Helge Johnsen

Miljørettede prosjekter

Prosjekttittel: **Health effects related to environmental exposure in an industrial community**
Prosjektleder: Magne Bråtveit
Medarbeidere: Hilde Gundersen, Bente E. Moen

Prosjekttittel: **Helseundersøkelse etter Sløvåg-ulykken**

Prosjektleder: Bjørg Eli Hollund

Medarbeidere: Magne Bråtveit, Bente E. Moen, Jens Tore Granslo, Ågot Irgens, Tor Aasen, Nils Magerøy.

Skiftarbeid

Prosjekttittel: **Søvn, skiftarbeid og helse hos sykepleiere – en longitudinell studie**

Prosjektleder: Bjørn Bjorvatn

Medarbeidere: Ståle Pallesen, Nils Magerøy, Bente E. Moen

Prosjekttittel: **Søvn, skiftarbeid og helse offshore – en longitudinell studie**

Prosjektleder: Bjørn Bjorvatn

Medarbeidere: Ståle Pallesen, Nils Magerøy, Bente E. Moen, Siri Waage

Sykefravær og inkluderende arbeidsliv

Prosjekttittel: **Forståelse av sykefravær – erfaringer fra dem det angår mest**

Prosjektleder: Bente E. Moen

Medarbeidere: Inger Haukenes, Kristin Bondevik

Prosjekttittel: **Helkroppsvibrasjon og maskinførere**

Prosjektleder: Bente E. Moen

Medarbeidere: Inger Haukenes, Kristin Bondevik

Prosjekttittel: **Arbeidstid i Svea.**

Prosjektleder: Bente E. Moen og Holger Ursin

Medarbeidere: Hege Eriksen, Robert Murison, Siri Waage, Bjørg Eli Hollund, Magnus Oden, Bjørn Bjorvatn.

Hordalandsundersøkelsen - HUSK

Prosjekttittel: **Reproduksjonshelse i Hordaland; fokus på frisører**

Prosjektleder: Valborg Baste

Medarbeidere: Bente E. Moen, Bjørg Eli Hollund, Trond Riise, Nina Øyen.

Prosjekttittel: **Søvn og arbeid**

Prosjektleder: Reidun Ursin

Medarbeidere: Valborg Baste, Bente E. Moen.

Luftveisplager og arbeidsmiljø

Prosjekttittel: **Inneklima og helse**

Prosjektleder: Jan Vilhelm Bakke

Medarbeidere: Bente E. Moen, Bjørg Eli Hollund, Erik Florvaag, Elisabeth Haugen, Jan Sundell, Dan Norbäck, Gunilla Wislander.

Prosjekttittel: **Forebygging av allergi, hud- og luftveisplager blant frisørelever. En intervensjonsstudie**

Prosjektleder: Bente E. Moen

Medarbeider: Kristin Bondevik.

Norges Astma og allergiforbund / Helse og Rehabiliteing

Prosjekttittel: **Luftveisplager i elektrolysehallene ved Norzink (LIZ)**
Prosjektleder: Magne Bråtveit
Medarbeidere: Bente E. Moen, Gro Tjalvin

Prosjekttittel: **Kadmium i nærmiljøet**
Prosjektleder: Magne Bråtveit
Medarbeidere: Nils Magerøy og Bente E. Moen, samt Boliden AS

Andre prosjekter

Prosjekttittel: **Arbeid blant kvinner som har levd i mishandlingsforhold.**

Prosjektleder: Kjersti Alsaker
Medarbeidere: Bente E. Moen, Valborg Baste.

Prosjekttittel: **Helse hos helsepersonell; tannhelsesekretærer og hjelpepleiere.**

Prosjektleder: Bente E. Moen.
Medarbeidere: Bjørg Eli Hollund, T. Riise.

Prosjekttittel: **Ekspoonerte for krom og helse**

Prosjektleder: Bente E. Moen
Medarbeidere: Bjørg Eli Hollund, Valborg Baste, Askøy kommune, Medisinsk fødselsregister.

Prosjekttittel: **Frisører og reproduksjon i Spania**

Prosjektleder: Elena Ronda.
Medarbeidere: Bjørg Eli Hollund, Valborg Baste, Bente E. Moen.

Vi har også hatt et prosjekt som ikke er arbeidsmedisinsk:

Prosjekttittel: **Livskvalitet og selvaktelse blant kvinner som har levd i mishandlingsforhold.**

Prosjektleder: Kjersti Alsaker
Medarbeidere: Kjell Kristoffersen, Bente E. Moen, Valborg Baste.

5. KONSULENTVIRKSOMHET

Seksjonen har hatt én hoved-oppdragsgiver vedrørende konsulentarbeid:

Automobilbransjens forening i Hordaland

Seksjonen har bistått bransjen i å opprettholde "Bilbransjens bedriftshelsetjeneste". Egen årsrapport utarbeides for denne virksomheten. Inger Haukenes har hovedansvar for dette arbeidet.

Annen konsulentvirksomhet

Seksjonen benyttes flittig som rådgivere i spørsmål som angår arbeidsmiljø og helse. Henvendelsene kommer fra bedriftshelsepersonell, allmennleger, bedriftsledere, verneombud, pasienter, pårørende og advokater.

6. INTERNETTSIDER - IKT

Internettsider

Vi har en rekke nettsider, der vi presenterer seksjonens aktiviteter. Disse er godt besøkt. Vi har særlig fått tilbakemeldinger om at våre oversikter over aktuelle nettsider er av god nytte. Adressen til vår hjemmeside er: <http://www.uib.no/isf/arbeid/>.

Disse sidene skal endres snart, og Hilde Gundersen vil være vår web-redaktør i denne sammenheng.

Seksjonen har dannet en egen gruppe som har utformet en profilering av gruppen på en ny webside med sete i UNIFOBs sider. Gruppen har bestått av Nils Magerøy, Valborg Baste og Inger Haukenes.

Adressen til denne hjemmesiden er: <http://www.unifobhelse.uib.no>

7. KURS OG REISER FOR DE ANSATTE

Baste:

- Gene, Environment, Lifestyle Interaction and Human Reproduction, Symposium, Malmø, Februar.
- International Conference on Epidemiology in Occupational Health (EPICOH 2008), Costa Rica, Juni.
- Unifob Helse, Fellesseminar, Solstrand, August.
- Grunnkurs i medietrening, Bergen, September.

Bondevik:

- Påbegynt Masterstudium i arbeids- og organisasjonspsykologi august.
- Reiser i forbindelse med frisørprosjektet på videregående skoler i Trøndelag: Trondheim, Røros, Levanger, Namsos, mai.
- UNIFOB HELSE, Solstrand, august.
- Høstmøte for arbeidsmedisinske avdelinger i Norge, september.

Bråtveit:

- Boliden Odda AS, Odda, februar og mars.
- Økokrim, Oslo, august.
- STAMI og NILU, Oslo, september.
- NFR-forskerseminar, Oslo, oktober.
- Folkehelseinstituttet, Oslo, desember.
- Feltarbeid i Rafiki Coffee Industry, Moshi, Tanzania.
- Årsmøte og kurshelg i Norsk Yrkeshygienisk Forening, Bergen.

Haukenes:

- Forskerkurs, Institutt for samfunnsmedisinske fag. Grunnlagproblemer i samfunnsmedisinsk og helsefaglig forskning. UiB, vår.
- Reading seminars. Forskningsgruppe for arbeids- og miljømedisin, UiB, vår og høst 2008
- EPICOH 2008. 20th International Symposium. Epidemiology in Occupational Health. Costa Rica, mai 2008.

- Høstmøte for yrkesmedisinske avdelinger. Solstrand 8-9 september.
- UNIFOB konferanse. Solstrand 11-12 september.
- Konferanse, forskningsgruppe for sosialfilosofi og politisk teori. Voss, 19-21 september.
- Nordisk Luhmann-seminar. Filosofisk institutt, UiB, 1 desember.

Kirkeleit:

- Utenlandsopphold/gjesteforsker ved Harvard School of Public Health, Department of Environmental Health i perioden 01.08.2008-31.07.2009.
- Samarbeidsmøter/opplæring i metode (filtrering av epitelceller fra urin) ved professor Glenn Talaskas lab, Division of Environmental and Occupational Hygiene, Department of Environmental Health, University of Cincinnati, Cincinnati, Ohio, USA.11.-14.08.2008 + 18-21.11.2008.

Koefoed:

- Franske marine om forskningssamarbeid, Bergen 22/2-Bruk av personbårede sensorer, Forsvarets forskningsinstitutt 13/3.
- NATO Exploratory team ET-92 on Human System Integration Portsmouth 16-18/4
- NATO Research and Technology Org. Human factors and Medicine Business meeting Kjøbenhavn 21-25/4.
- NATO Research and Technology Org. Human factors and Medicine Business meeting Antalya 10-13-17/10.
- Franske marine om prosjektsamarbeid, Innsamling av data. Toulon 01-03/12.

Larsen:

- UNIFOB seminar Solstrand , administrativ ansatte 11 -12. mai.
- UNIFOB møte Solstrand 11-12 september.
- Høstmøte for arbeidsmedisinske foreninger, Solstrand September.

Magerøy:

- Deltakelse ved møter i Bergen Bullying Research Group 2 timer, 6 ganger i løpet av året.
- HMS i Petroleumsvirksomheten – Søkerkonferanse, Forskningsrådet, Oslo, 52 deltakere, 13/2
- Dagsseminar: Helse, funksjon og livskvalitet 9/4, Institutt for samfunnsmedisinske fag, Bergen.
- Smågruppe allmennmedisin: 2 møter a 3 timer .
- 6th International Conference on Workplace Bullying, 4.-6. juni 2008, Montreal Canada.
- Folkemøte I Odda, februar

Moen:

- Styremøte i Norsk arbeidsmedisinsk forening i Oslo januar .
- Flere møter i Oslo i komité for Yrkessykdommer i Norge.
- Folkemøte i Odda, februar.
- Gene, Environment, Lifestyle Interaction and Human Reproduction, Symposium, Malmø, februar.
- Møte i rådet for Sjøfartsdirektoratet i Haugesund, mars.
- Reiser i forbindelse med frisørprosjektet på videregående skoler i Trøndelag: Trondheim, Røros, Levanger, Namsos, mai.
- Styremøter for FFI-prosjektet i Oslo og Bergen.
- Årsmøte for Norsk arbeidsmedisinsk forening i Moss, mai.

- Høstmøte for arbeidsmedisinske avdelinger i Norge, Solstrand, september.
- International Conference on Epidemiology in Occupational Health (EPICOH 2008), Costa Rica, juni.
- Strategiseminar for Det medisinskodontologiske fakultet, Ullensvang, september.
- Feltarbeid i Rafiki Coffee Industry, Moshi, Tanzania, november.
- Møte i Folkehelsa, Oslo med Bornehag i desember.

Zeyede:

NIVA workshop on Occupational Chronic Pulmonary Disease 25-26 August 2008, Oslo.

8. VERV OG DELTAGELSE I UTVALG, RÅD OG KOMITÉER

Baste:

- Medlem i Webgruppe for Arbeids- og miljømedisin.
- Leder i valgstyret for valg av ansattes representanter til Unifobs bedriftsforsamling.

Bondevik:

- Komitemedlem, Landskonferanse for bedriftshelsepersonell 2010.
- Medlem fagutvalg ved HiB, Videreutdanning i helsefremmende og forebyggende arbeid. Fagutvalget avholder 2 møter pr. år.
- Verneombud ved Forskningsgruppe for arbeids- og miljømedisin.
- Komitémedlem for Høstmøtet på Solstrand, september.

Bråtveit:

- Formann i evalueringskomiteen for PhD-avhandlingen til Esperanza Diaz, UiB.
- Medlem i sertifiseringspensumgruppe i Norsk Yrkeshygienisk forening.
- Medlem i programkomiteen for årsmøtet i Norsk Yrkeshygienisk forening .
- Medlem i forskningsutvalget ved Institutt for samfunnsmedisinske fag.
- Medlem i Rådet for Arbeidstilsynet, Vestlandet.
- Referee for Environmental Science & Technology.

Haukenes:

- Medlem i Webgruppe for Arbeids- og miljømedisin.

Kirkeleit:

Medlem i programkomitéen for Norsk Yrkeshygienisk Forening (NYF) sin kurshelg og Årskonferanse 2008.

Koefoed:

- NATO Research and Technology Org. Human factors and Medicine Panel Member.

Larsen:

Medlem i programkomitéen for Møte for yrkesmedisinske avdelinger.

Magerøy:

Medlem i planleggingsgruppen for den årlige konferansen for yrkesmedisinske avdelinger Høstmøtet 2008.

Ekstern sensor for Masteroppgave i arbeids- og organisasjonspsykologi, Kull 1, Avdeling for samfunnspsykologi, UiB: The importance of teamwork in health care – Teamwork skills'

influence on effectiveness of trauma teams. Ingvil Rasten og Heidi Kristina Westli, 20/6-2008, Bergen.

Komitémedlem ved innstilling av søkere til postdoc ved Institutt for samfunnsmedisinske fag med søknadsfrist 26/7-2008. Øvrige medlemmer Bente Moen og Magne Bråtveit.

Web-side gruppemedlem ved Seksjon for arbeidsmedisin, første halvår.

Vara vernombud i forskningsgruppen.

Moen:

- Referee for Tidsskrift for Den norske lægeforening.
- Referee for Annals of occupational hygiene.
- Referee for Indoor Air.
- Referee for BMJ Public Health.
- Redaktør av "Ramazzini", fagblad for Norsk arbeidsmedisinsk forening.
- Medlem av fakultetsstyret, Det medisinske fakultet, UiB.
- Medlem av Rådet for Institutt for samfunnsmedisinske fag.
- Varamedlem i sakkyndig råd for sjøfolk og fiskeres arbeids- og levevilkår (SAFE).
- Medlem av Yrkessykdomsutvalget i Norge.
- Ansettelseskomité for forsker ved Søfartsmedisinsk senter Esbjerg, Danmark.

9. INTERNASJONALT SAMARBEID

Vi anser internasjonal samarbeid som svært viktig. Følgende land og personer har vi hatt kontakt med i 2008:

a) Samarbeid med Tanzania

Seksjonen samarbeider med Muhimbili University College i Tanzania i et NUFU-finansiert prosjekt: "Respiratory disorders in dusty industries".

Inkludert i dette prosjektet er:

- "Støveksponering i sementfabrikken i Dar es Salaam", med doktorgradsstudenten J. Mwaiselage.
- "Eksposering for kullstøv i Kiwira Coal Mines", med doktorgradsstudenten Simon Mamuya.
- "Arbeid med sisal" med doktorgradsstudenten Akwilina Kayumba.
- "Kaffe og luftveisplager" med mastergradsstudent Gloria Sakwari.

Vi har hatt prosjektmøter både i Dar es Salaam og i Bergen. Vår hovedkontakt i Dar es Salaam er professor Yohana Mashalla, Muhimbili University College.

I tilslutning til dette vil vi også understreke det gode samarbeidet vi har hatt med Senter for internasjonal helse dette året, dette er en god basis for våre kontakter ute i verden.

b) Samarbeid med Spania

Med grunnlag i en samarbeidsavtale ERASMUS/SOCRATES mellom Universidad of Alicante i Spania og Universitetet i Bergen, om forsker og studentutveksling har gruppen etablert kontakt med forsker Elena Ronda. Vi har et felles prosjekt om reproduksjonshelse blant frisører. Utvekslingsavtalen planlegges fornyet om et års tid.

c) Samarbeid med Italia

I våre skiftarbeidprosjekter har vi etablert kontakt med professor Giovanni Costa, Milano, som er medlem av vår arbeidsgruppe.

d) Samarbeid med Storbritannia

- Vi har samarbeid med Kathryn Mearns fra Industrial Psychology Research Centre, School of Psychology, University of Aberdeen, UK i prosjektet HMS-kultur.
- Dr. Robert Bridger, Institute of naval medicine, Alverstoke er biveileder for Kristian Gould.
- Dr. Helge Hoel, Manchester deltar i skiftarbeidprosjektenes referansegruppe.
- Prof Simon Folkard, deltar i skiftarbeidprosjektenes referansegruppe.

e) Samarbeid med Sverige

- Vi har et aktivt samarbeid med Dr. Gunilla Wieslander og dr. Dan Norbäck, Uppsala Universitet i vårt inneklimateprosjekt.
- Vi har etablert kontakt med professor Kjell Hansson Mild ved Universitetet i Umeå i relasjon til prosjektet reproduksjon og elektromagnetiske felt, og har hatt besøk av ham to ganger i 2008. Han har også deltatt i et av våre møter med styringsgruppen for prosjektet.
- Vi har kontakt med professor Torbjørn Åkerstedt, Stockholm som hjelper oss med våre skiftarbeidprosjekter.

f) Samarbeid med Finland

Vi samarbeider med flere ansatte ved Finnish Institute of Occupational Health i Helsinki mht. simulatorstudien i HMS Sjø. De har vært i Bergen og deltatt i studien med målinger, og vil være en aktiv samarbeidspartner i arbeid med en publikasjon.

g) Samarbeid med Danmark

Vi har kontakt med Jens Petter Bonde ved Universitetet i København vedrørende prosjekt reproduksjon og elektromagnetiske felt, og vil ha et konkret samarbeid om dette videre. Åse Marie Hansen, Universitetet i København er deltager i referansegruppe i vårt skiftarbeidprosjekt.

h) Samarbeid med Nederland

I forbindelse med våre sykefraværprosjekt og prosjekt om sykepleiere og skiftarbeid, har vi etablert kontakt med ansatte ved Universitetet i Groningen; Petra Koopmans, Corne Roelen og J. Schreuder.

i) Samarbeid med USA - Boston

Jorunn Kirkeleit har startet utenlandsopphold ved Harvard School of Public Health, Boston, Department of Environmental Health.

10. MEDIEKONTAKT

Seksjonens aktiviteter har ofte blitt omtalt i media også dette året. Dette har vært relatert til prosjektene om elektromagnetiske felt, Intim partner vold, Kadmiumprosjektet, helse-effekter av skiftarbeid, kvikksølv og skade i nervesystemet, inneklimate og eksponering for sisal samt helseundersøkelsen i Gulen.

To av de ansatte har i særlig grad vært i media dette året:

-Nils Magerøy har ofte uttalt seg i forbindelse med Sykepleierundersøkelsen søvn skiftarbeid og helse, der han har vært koordinator:

Medlemsbrevet NSF Hordaland juni 2008, seinere har samme artikkel blitt trykket i NSF sine medlemsaviser i Rogaland, Telemark, Aust Agder og Hedmark. I Helse Førde sin interne nettavis 16. oktober 2008: "Skiftarbeidande sjukepleiarar skal forskast på" I Helse-Bergen Haukeland universitetssykehus sin nettavis 02/12-08: "Skiftarbeid og mulige helseplager hos sykepleiere", etterfølgende notis i Bergens Tidende. I

Norsk Sykepleierforbund sine nettsider oppslag om studien desember 2008

-Videre gjelder dette Kjersti Alsaker som fikk bred omtale pga. sin doktoravhandling:

Intervju NRK radio timeglasset 24 april, TV2 nyhetskanalen 17 august kl 14.10 om doktorgradsavhandlingen og overgrepsmottak, Bergens Tidende 23 april ,Intervju 14 august i På Høyden nettavis for UIB ,Dagbladet Magasinet november, Kilden; informasjonssenter for kjønnsforskning Norges forskningsråd. Intervju og presentasjon av doktorgraden, Dagens medisin 15 august og Unifob Helse nytt desember